

GAZETA NARODOWA Y OBCA.

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.
C. Tacit.

Z WARSZAWY WE SRZODE DZIA 12. PAZDZIERNIKA ROKU 1791.

Sessja seymowa d. 7. Października. P. Marszałek seymowy zagaia sessję do projektów, opisu kommisji skarbowej i ewaluacji złotej monety. — Osoby, wybrane do asseſſoryi, wykonywają przysięgę.

P. Gutakowski Orszański donosi: iż zgromadzeni obywatele powiatu Orszańskiego zaprzysięgli konstytucją dnia 3. maja, oraz że list od tychże obywateli z oświadczeniem ukontentowania z tej nowej ustawy rządu, złożył w ręce J. K. Mci. — *Król śmć* oświadcza, iż podobne listy odebrał od województwa Sieradzkiego, Płockiego i Połockiego, których przeczytania żąda. — Po przeczytaniu tych listów. — *Xś Marszałek* kon: Lit: wnosi ze zlecenia prowincyi Lit: projekt; przez który, termin rozpoczęcia sądów asseſſorskich Lit: z dnia 1. na dzień 15. listop: jest przeniesiony. — Zachodzi zgoda.

Czyta P. Sekretarz projekt ewaluacji złotej monety. P. Zimbrzycki Nurcki. Końcem zaradzenia obrzynaniu i fałszowaniu złota podaje projekt; obydwie te projekta idą pod roztrząśnienie deputacyi konstytucyjney. — P. Ruffocki Krak: żąda aby, przed podaniem do decyzji projektu opisu kommisji skarbowej, rozwiązać kwestyę: Czyli dwie, jak dotad, oddzielne? czyli też tylko jedna złączona ma być kommisya skarbowa. — Toż P. Krzucki Wołyński, domawiając się o podniesienie w tej mierze podanego dawniej projektu przez P. Orszańskiego.

P. Nieśiowski Wda Nowogrodzki, Kommissarz Wojskowy, donosi: że dla niedostatku kommissarzów, jednych ubitych przez śmierć, drugich złożonych chorobą, innych obciążonych latami, a innych nakoniec zajętych interesami własnymi; zrywa się komplet, prawem do osób 7. oznaczony; dla czego żąda rychłego zaradzenia, albo przez zmniejszenie kompletu do osób 5. albo przez inny jaki sposób. Wnosi projekt, zmniejszający komplet. — P. Weyssenhoff Inflantki przekłada. — że wniesienie P. Wdy Nowogrodzkiego, wzmaga koniecznej rezolucyi seymu; że wojsko, bez gotowego rządu nad sobą, na chwilę jedną zostawione być nie może; radzi zatem obmyślenie śródka, przez któryby kommisya wojskowa uwolniona była od doniesionej przeszkody w sprawowaniu obowiązków swoich. „Jak potrzeba takowego zaradzenia, jest oczywista; tak równie przyzwolają jest rzeczą wiedzieć o przyczynach, które kommisya wojskową w tej potrzebie postawiły. — 18. osob składa kommisya; do kompletu nie więcej trzeba, jak siedmiu; gdzież się znajduje osob 12, do zupełnego składu kommisji należących? jakie są przyczyny ich nieprzytomności? Jeśli są takie osoby, których nieprzytomność prawem wymowiona być nie może czemu są prawu nieposłuszne? Czemu zawodzą ufność publiczną, i każą świętość obowiązków swoich? nieczym są prawa najlepsze, mylna nadzieja przyszłej narodu pomysłowości z dziełnego rządu; niechli nie będzie ścisłego dozoru exekucyi. — W tym celu, żąda zalecenia, przez któreby seym był uwiadomiony o nieprzytomnych osobach, kommisya wojskową składającą

cych, oraz o przyczynach ich nieprzytomności — *Król śmć*. „Zamiary wniesienia P. Inflantkiego ściągają się raczej do „poprawy zupełnej, i doskonałego opisu kommisji wojskowej, który opis *in consequenti* ustawy 3. maja nastąpić „będzie musiał, tym czasem zaś, jako ta magistratura jest jedyna z tych, która zastanowienia najmniejszego w czynnościach swoich doświadczać nie może, bez oczywistej „szkody dla dobra powszechnego; tak rozumiem, że „zechcą zezwolić stany, aby przez czas niejaki, komplet kommisji wojskowej w 7. osobach, był zmniejszony do „pięciu. — P. Mężynski Sandomirski przeciwi się zmniejszeniu kompletu, dodając, że w czasie swoim domagać się będzie ściśle odpowiedzi z kommissarzy wojskowych, nie tylko dla czego komplet był zrywany, ale nawet dla czego śmiała kom: pozwalać w d. 3. maja, otwierać arsenały, wyprowadzać armaty i inną broń na dopelnienie gwałtu. — P. Mikorski Kaliski „Jestem zawsze ścisłym stróżem prawa; ale gdy widzę w „niepodobieństwie exekucyą onego, a z drugiej strony dostrzegam największe niebezpieczeństwo zostawiać wojsko „bez rządu; w takim razie, zwolnienie exekucyi prawa, sam radzić winienem; i dla tego, czy do tygodnia, czy do „dni 10. zgadzam się na zmniejszenie kompletu; a deputacya, w czasie do examinu wyznaczona, niech śledzi, kto „zrywał komplet. — P. Świętosławski Wołyński stawiając przy prawie, nie pozwala na zmniejszenie kompletu; ale radzi dozwolić J. K. Mci nominacyi osób, na miejsce zmarłych kommissarzy. — P. Weyssenhoff Inflantki zgadza się na środek podany przez P. Kaliskiego; a oświadcza, że nie odstępuje od wniesienia swego, stosowny do tego podaje projekt. — P. Skorkowski Sandom: „Niewiem kto jest winny w kommisji wojskowej zrywania kompletu. Jeżeli który z hełmanów? pamiętam o karze, że powinien tracić swoją „pensyę. Inni kommissarze, z powodu choroby, inni wysiedziawszy swój czas, dla zaradzenia własnym interesom, „mogli się oddalić; dla czego, godzić się na zalecenie nie mogłbym. Na zaradzenie zaś przypadkowi, lubo slyszalem „wniesienie abyś W. K. Mć nominował na miejsce zmarłych „inne osoby, mniemam jednak, że sambyś się W. K. Mć tego śródka nie chwycił; ale nato miał podać dogodniejszy. Ma kommisya w składzie swoim osoby, *cum voce* informative zasiadające; niechby te do czasu, komplet prawem oznaczony zastąpiły.

P. Potocki Marszałek W. Lit: „Gdybym slyszal Obywatela nieprzytomnego, o przestępstwo doniesionego; prosiłbym, w nieprzytomności jego, o wysłuchanie usprawiedliwienia. Ale gdy dziś nie mówi się, tylko o exekucyi „prawa; nie lękam się sposobu, który jest podany, aby dośledzić kto komplet zrywa, bo rozumieć należy, iż każdy usprawiedliwionym zostanie. Jestem przeto i owizem za „zaleceniem wniesionym: bo tym sposobem, dogadzam Kommisji, dając plac usprawiedliwieniu. — Zarządź niekompletowi, aby przytomni nawet w 5. osob ułatwiali do czasu in-

Kkkk

„su interesa wojskowe, jest rzeczą nie odbitą: bo natym „bespieczeństwo, na tym porządek wojska zależy, a za- „tym, jak jedno, tak drugie, rozwiązane być powinno; „jedno dla porządku, drugie dla honoru obywatelów.” — P. *Woyczyński Rawski*: „Nie masz śródka do wyboru, tyl- „ko: albo magistraturę zostawić w bezczynności; albo na „mniejszy komplet pozwolić. Co się zaś tycze zdania „sprawy, dla czego nie masz kompletu? rozumiem, że wglą- „danie w to, najistotniej z mocy ustawy rządowej do stra- „ży należy, i nam się więcej tym zatrudniać nie potrzeba” P. *Potocki Lubelski* przekłada potrzebę wniesionego zalece- „nia przez P. *Infantzkiego*, aby tym sposobem, osoby winio- „ne, usprawiedliwić się mogły. A razem odpowiada na za- „rzut P. *Mężynskiego Sandomir*: dowodząc: iż ani broni z ar- „senalu nie brano, ani gwałtu nie czyniono w dniu 3. maja. P. *Zambrzycki Nurski* wnosi projekt zmniejszenia kompletu, z warunkiem, że to napotym prawu, o komplecie ustano- „wionemu, ubliżać nie ma. — Ten projekt, złożony w je- „dno z zaleceniem, wniesionym przez P. *Infantzkiego*, czyta P. Sekretarz. — P. *Mężynski Sandomir*: przeciwi się projektowi; „radzi: aby Król Jmć, w którym Narod ufność swą pokła- „da, inne osoby nominował na miejsce zmarłych Komis- „sarzy; a razem powtarza: że nie tylko za zrywanie kom- „pletu, ale i za zadanie gwałtu w dniu 3. maja ściśle od- „powiedzi dopominać się będzie. — Tu nie ma zgody na od- „danie nominacji Królowi Jmci.

Król Jmć: „Jeżeli i przyzwoitością, i serca mego skłon- „nością jest, okazywać wdzięczność, ilekroć od obywatel- „la, a tym bardziej od sejmującego słyszę oświadczenie „pokładanej we mnie ufności; tedy znam być także miłą „powinnością, dać to poznać: że osoby mojej dzielić nie „można od czynów dnia 3. maja: — że kto gani czyny 3. „maja, gani mnie — kto zaprzecza uroczystości decyzji, „nie zgadza się z prawdą — kto mówi, że był jaki gwałt, „fałsz mówi — i tak mniemam, że ktokolwiek dzielił ze- „mną chęć i gorliwość, w tym dniu pamiętnym 3. ma- „ja; ten nie pozwoli, aby to więcej gwałtem nazywane „było.” Odgłos zgody na słowa Króla Jmci.

Niektórzy posłowie stawiając *circa legem latam*, nie po- „zwalał na zmniejszenie kompletu, i przeciwią się *turno*. — P. *Weyssenhoff Infantzki* przekłada: „że *turnum* tamować nie „można, i że nie jest miejsce stawiania *circa legem latam*. Bo „nayprzód: projekt podany, nie znosi prawa żadnego; ale „owszem zaradza jego exekucji. Nie ma w projekcie ta- „kiego wyrazu: *znosimy to prawo*; lecz przeciwnie waruje „się, iż doczesne zmniejszenie kompletu, nie ma osłabiać „mocy prawa nadal. Jakże? nie ma być wolno seymowi „radzić o exekucji prawa, w czasie, kiedy prawo exeku- „cyi nie ma? Nie ma kompletu w komisji, prawem prze- „pisanego; możnaż komisję, nie czynną zostawić, z po- „wodu strzeżenia całości prawa? kto tak utrzymuje, już „nie staje *circa legem latam*; ale raczej *contra legem latam*; „bo pierwszym i jedynym celem prawa o komisji wo- „jskowej, jest rząd nad wojskiem. Gdyby tego celu nie „było, nie byłoby komisji. Prawo kompletu, jest tyl- „ko porządkowe, i przepisujące pewny sposób czynienia „w Komisji; więc obstawiać przy przepisany komplet- „cie, to jest: przy sposobie czynienia, a przez to zostawiać „Komisję w zupełnej nieczynności, jest to, stawiać *circa* „*legem latam* prawa porządkowego, być wyraźnie *contra* „*legem latam* prawa głównego, i jedynego, które na to „komisję stanowi, aby był rząd nad wojskiem. Pier- „wszą jest zatem rzeczą, zapewnić rząd nad wojskiem; „przywrócić dzielność czynienia komisji; aby ta, obo-

„wiązki swoje pełnić, duchowi prawa zadość czynić; i „to jest prawdziwie *stawać circa legem latam*.” — Prosi o *turnum*.

Po niejakiem chwili, zachodzi jednomyślna zgoda na „wniesiony projekt. — Po przeczytaniu projektu złączenia dwóch „komisji skarbowych w jedną, solwowano sesję na po- „niedziałek.

Sesja sejmowa d. 10. Października. P. Marszałek seymo- „wy w zagajeniu swoim podnosząc do decyzji projekt wzglę- „dem ewaluacji złota, donosi: że deputacya konstytucyjna, „pragnęła być naydokładniej zainformowaną, tak o wewnę- „trznęj wartości, stopie, jako i wadze złota; i na ten koniec „nie tylko znośła się z komisją menniczną, ale nawet wzy- „wała do siebie X. *Offowskiego*, śledząc jak naytroskliwiej „podawane zdania, i umieszczając myśli sejmujących, nay- „dogodniejszy zaradzeniu. — Czyta P. Sekretarz zagajony „projekt, na który, gdy zapytuje P. Marszałek seym: o zgo- „dę? P. *Zambrzycki Nurski* przekłada: że projekt przeczytany, „nie jest dość filnym do zapobieżenia łakomstwu lichwiarzów „w obrzynaniu i uskapieniu złota. „Projekt mój, nie wstrzy- „muje kursu, nawet oberżniętego złota; ale wszystko, tak „obraczkowe, jako i oberżnięte, wadze poddaje, a tym „samym zaradza łakomstwu obrzynania i uskapienia złota. „Godzić się przeto na przeczytany projekt nie mogę, kie- „dy go widzę nie dość mocnym, i zapobiegającym fał- „szerstwu.” — P. *Butrymowicz Piński* popiera ten wniosek, i „oświadcza zdanie swoje za projektem P. *Nurskiego*. P. *Mo- „szyński Brach*: w celu zaspokojenia przełożonej troskliwości, „czyni poprawkę w przeczytanym projekcie = złotu, tak „oberżniętemu, jako i obraczkowemu, wagi *sprawiedliwej nie* „*maiącemu*, szacunku legalnego zabraniamy.

Po załatwieniu jeszcze niektórych kontrowersyi wzglę- „dem gwichców do ważenia złota, następuje zgoda na przeczy- „tany projekt z poprawami, w te słowa: — *My Król wraz z stana-* „*mi stanowimy*:

1mo. Czerwone złote, te istotnie za dobre w swej wewnętrz- „trznęj wartości i wadze w szacunku zł: 18. uznajemy, które do „czystości swojej, 23. karaty i granów 7. a w wadze 72. i pul „essów trzymać będą, a z jednej grzywny kolońskiej złota, 67. „czerw: zł: wybijane w mennicy naszej będą.

2do. Jako zaś złoto, uważane jest za towar, a ogłoszenie „wewnętrznej wartości wybitego złota, jest powinnością władzy „rządowej; nakazujemy: aby komisje skarbowe według przepisu „o srebrnej monecie zagranicznej, w miarę potrzeby, ogłaszały „szacunek, podług powyższego pravidła, i przy uniwersalach swo- „ich sztychowane wyobrażenia złota zagranicznego przyłączały; a „podług tego ogłoszenia i wagi, kassy publiczne odbierać i wy- „dawać toż złoto będą. Dla czego zalecamy komisjom skarbo- „wym, ażeby gwichty do ważenia złota do komisji wojewo- „dzkich do kancelaryi sądowych, do miast wolnych rozplęty, do „komor, exakcyow, i wszędzie, gdzie uznają potrzebę, rozestali.

3tio. Obrzynanie, fałszowanie, lub innemi wynalazkami „uszkadzanie wartości złota, stosownie do dawniejszych praw, „za występpek główny uznajemy; i obrzynaczów, fałszerzów, lub „innemi wynalazkami uymujących wartości złota, tudzież dodają- „cych do tego sposoby i narzędziów, kryminalnie karanych mieć „chcemy.

4to. Złotu oberżniętemu, nawet obraczkowemu, wagi *spra-* „*wiedliwej nie maiącemu*, szacunku legalnego zabraniamy; wolno „jednak je będzie właścicielowi oddać do kass, do exakcyow, lub „do kassy mennicy, dopłacając za niedoważające essy, za każdy po „grofzy miedzianych 7. i pul; a przyjęte do kass czerw: zł: oberżnię- „te, natychmiast w obecności właściciela przecięte, i z kass skar- „bowych do mennicy oddawane być mają.

5to. *Jako zaś złoto wychodzić może za granice Państwa rzpltey, tak oberżniętych czerw: zł: również z ważnym złotem w wożu dozwalamy. Nakoniec mieć chcemy, aby oddawane, bądź do skarbu, bądź do mennicy czerwone złote oberżnięte, za dopłaceniem effow brakujących, kosztem skarbu do ostatniego lutego roku 1792. przebijane były.*

6to. *Gdy zaś po ostatnim dniu miesiąca lutego 1792. roku czerwone złote oberżnięte oddawane będą na przebicie; prócz dopłaty za niedoważające effy, na koszt menniczne grosz srebrny jeden na czerwonym złotym dodawany będzie.*

7mo. *Wszystkim, a mianowicie handlującym pieniędzmi wydawać i brać czerwonych zł: oberżniętych nie inaczej, jak podług wagi i przepisanej wartości surowo zakazujemy; a takie czerwone złote oberżnięte, gdyby sprowadzone z zagranicy, i sposobem, prawem nie zakazanym. postrzeżone były, konfiskacie za przekonaniem sądowym podlegać mają, z przyzadzeniem trzeciej części onych dla delatora.*

P. *Moszyński Braci*: jako członek deputacyi koekwacyiney, pracujący nad układem schemmatow do zapisywania ksiąg ziemiańskich, donosi: że już takowe schemmata są ukończone, drukarniom tylko i introligatorom pozostała się praca do uzupełnienia woli stanów. Ale że mieć jeszcze i na to wzgląd należy, aby w nayodlegleysze zakąty kraju, takowe schemmata przesłane były, a czas wygotowania ksiąg ziemiańskich, kommissyom cywilnowoyskowym do ostatniego nowembra zamierzony, nie zaręcza uzupełnienia poruczonego dzieła. Z tego względu wnosi projekt prorogacyi do dnia 18. stycznia, z ostrzeżeniem kommissyow cywilnowoyskowych: aby, nim przesłane do powiatow dojdą schemmata; tym czasem, pod alfabetem, zapisywały posessyie wszelkie, podług prawa.—Do wniesionego dopiero projektu zachodzą poprawki: już to w celu skrocenia prorogacyi do dnia ostatniego grudnia, już obowiązujące kommissyie, aby za rewerfami odbierały do swoich powiatow przesyłane schemmata, dla zabezpieczenia wczesniej wymowce, gdyby się któremu powiatowi, dawnym zwyczajem seymikować podobalo. Ale wniesienie PP. *Wołyńskich*, okazujące potrzebę udoskonalenia rozkładu parafii, na sessyach prowincjonalnych uprzedzić powinno, wstrzymuie do czwartkowej sessyi decyzyą wniesionego projektu.

X^{te} *Marszałek konf: lit:* imieniem prowincyi swoiey donosi: że chęci i życzenia iey reprezentantów, iednomyślnie skłaniają się do złamania tego węgielnego kamienia ustawicznych sporów względem expens skarbowych, z okoliczności odmiennych od korony gatunkow podatkowania: i dla załatwienia raz na zawsze kwestyi, która arbitralnie za trzecią część prowincyą Lit: podawała, przyjmują te tylko rodzaje podatkow które mają prowincye koronne; aby odtąd, ani obywatel Lit: nad koronego, mniej ulżenia; ani koronny nad Lit: więcej nie ponosił ciężaru.—Stosowny do tego wniosku czyta P. sekretarz projekt pod tytułem—*Porównanie gatunku podatkow w Koronie i w W. Xięstwie Lit:*—P. *Mikorski Kaliski* żąda: aby, gdzie są wyrazy, że prowincya Lit: te tylko rodzaje podatkow przyjmuie jakie są w koronie—dodać—*i w takim sposobie, iak w koronie opłacać będzie.* Za dołożeniem tey poprawki, iednomyślna zgoda zachodzi, —Słowa prawa.—*Przychylając się do żądań posłów W. X. Lit: końcem ustanowienia równości podatkowania iednomyślnie oświadczonych. My Król &c. Stanowimy iż odtąd prowincya W. X. Lit: te tylko rodzaje podatkow, i w takim sposobie opłacać będzie, które i iak w koronie opłacane będą; tego zaś prawa exekucyą, od raty marcowey następującego 1792. roku naznaczamy.*

X^{te} *Marszałek Konf: Lit:* „Kiedy już prowincya W. Xięstwa Lit: tą się słodką karmi nadzieją, że nie będzie żadnych

„sporow względem wydatków skarbowych i gdy iedną będzie „miała perceptę; winniem przelożyć potrzebę poprawy „wa względem urządzenia sądow assessoryi zapadłego.—W nim „bowiem oznaczono fundusz na zapłatę sędziow mieyskich „officyalistów, i slug z papieru sęplowanego dla samey ko- „rony; bo *Litwa* papieru tego nie miała. Gdy teraz przyi- „muie wszelki rodzaj podatku, wypadaloby osobne pisać „prawo. A że jeszcze prawo zapadłe dla korony nie wy- „szło z oblaty, oszczędzając pisanie foliałow, w dwóch „słowach załatwić rzecz można, przez dodanie słow i *la* „*Litwy.*” Zachodzi na to iednomyślna zgoda.

P. *Soltyk Krakowski*, żąda: aby projekt starostw był czytany *in ordine* deliberacyi, i przez dwa następujące tygodnie prawodawcze zostawał pod rostrząśnieniem, w trzecim, koniecznie był decydowany.—Zachodzi na to wniesienie ogłtos prawie iednomyślny zgody.—P. *Plater kaszt Trocki* iako deputowany do układu projektu o starostwach. Czyni wywod gatunkow posessyji dobr natury królewskiey; usprawiedliwia powody przychylenia się deputacyi do więkzey części projektu X. *Offowskiego*, co do ubezpieczenia wiary publiczney, ustanowienia nowey lustracyi na sprzedaż przez plus offerencyą, porządku licytacyi, innych sprzedaży królewsczyzn warunkow; co do wymiaru nadgrody, dla kommissarzow nadzwyczajnych skarbu rzpltey; nakoniec ocalenia sprawiedliwosci dla starostow dzisieyszych.—Objasnia pobudki porownania dobr ziemskich względem iednakowych ciężarow publicznych; przepis przyięgi kommissarzow nadzwyczajnych, i antycypacyą w biletach skarbowych.—Nakońcu donosi przelozenie interessu w deputacyi P. *Rychtowskiego*, uciśnionego prawem 1776. którego memoriał składał do łaski, o wymiar sprawiedliwych względow uprasza. P. *Zambrzycki Nurski* przypomina prawo o seymie, że tylko poselskie projekta uważane, i w izbie decydowane bydy powinny. Wskazuje błąd deputacyi, że bezwzględna się stała na projekt, tak przez niego iako i przez P. *Sokolnickiego Poznań*: w tey materyi podany; i tylko się przywiązała do projektu autora, który lubo zna bydy zgodny z swoją myślą, przecież na sekretną licytacyą nigdy zgodzić by się niemógł.—Wystawia niedogodność biletow bankowych i niebezpieczeństwo ztąd dla kraju, ile zewsząd o twartego—Nakoniec nie zgadza się na czytanie projektu, od deputacyi podanego.

P. *Linowski Krakowski*: „Gdybym pragnął dogodzić „czyjeykolwiek próżności, nie dobru publicznemu; powie- „działbym, że niczyje projekta, wchodzić do izby nie po- „winny, tylko poselskie.—Ale gdy tu idzie tylko o to, „aby dogodzić dobru publicznemu, aby zdaniem światłym „pomodz oyczyźnie; nie może stawać prawo żadne na za- „wadzie: tym bardziey, kiedy się znalazł taki obywatel w „gronie cnotliwych, którego wiadomość i nauka w ekono- „mii polityczney jest przydatną rzpltey, który przedsię- „wziął tak wielką pracę bez innego celu, jak ulżenia oy- „czyźnie. Krzywdąby było dla takiego obywatela, mówić, „że śmiał się wdzierać do izby. Wlzyfscy mamy światło; „ale bez zarumienienia się wyznac to powinniśmy, że są „osoby, które w pewnych wiadomościach mają go od nas „więcey. A nakoniec, chociaż wiemy wlzyfscy, że projekt „jest X. *Offowskiego*; ale on go tu nie wnosil; wniost go P. „*Bracławski*, i od tego momentu projekt ten, stał się pro- „jektem poselskim. Poszła za nim Deputacya, a co jest „nayswietleyszego inayzbawiennieyszego, za fundament pra- „cy swoiey położyła.”—P. *Kiciński Linowski*, w obszernym głosie popiera projekt deputacyi.—Sessya solwowana na dzień następujący.

P. de St Priest, dawniej poseł wielki *Francuzki* w *Stambule*, potem minister stanu w *Paryżu*, kawaler orderu *S. Jędrzeja*; także hrabia *Iwan Czerniszew* z corką, przybyli do tutejszey stolicy dnia 8. tego miesiąca; pierwszy, do *Sztokholmu*; drugi, do *Włoch* jedzie.

Z *Wiednia* d. 21. września. Dnia 14. tego miesiąca ustanowione od cesarza synody wyznania ewangelickiego, sesye swoje zacząć mają. Sto osob z cywilnego i duchownego stanu, w kazdym z synodow tych zasiada. — Cesarz, zniechęcony za *Józefa II.* akademią *Terezańską*, znowu powrócił. — *Hospodar Multański Konstanty Maurocordato*, który się był udał pod protekcyą *moskiewską*, na wstawienie się *xcia Repnina*, znowu hospodarem jest mianowany. — *Xiąże Potemkin* przysłał kuryera do *xcia Galliczyna*, z doniesieniem: iż d. 11. sierpnia, admirał *Uszakow*, atakował i zbił flotę *turecką*, donosi: iż klęska *turkow*, była znaczna, i wierzyć każe, iż z strony *moskalów*, jeden tylko unterofficer, i 16. ludzi zginęło. — *Arcyksiążę Józef*, dziś z *Pragi* nazad spodziwany, cesarzowa zaś, i *arcyksiążę Franciszek*, jutro lub pojutrze przybędą. Cesarz d. 24. wyjeżdża z *Pragi*, i objeżdżać ma niektóre miejsca w *Czechach*, tudzież fortece w *Pless* i *Teressienstadt*.

Z *Moguncyi* d. 22. września. Hrabia *Romanzow* poseł pełnomocny *moskiewski* przy rzeszy *niemieckiej*, udał się do *Coblentz*, gdzie *credentials* swoje *xiążętom Francuzkim* oddał. Ciż *xiążęta* odebrali kuryera z *Peterzburga*, z przyjemną wielce wiadomością. Zepewniają, iż *imperatorowa*, hrabi *d'Artois*, *million* rublów w podarunku przysłała.

Z *Bruxelli* d. 23. września. W przeszły piątek *W. kanclerz* udał się do zgromadzenia stanów *Brabanckich*, aby tam ostatnie ich odebrać postanowienie. — Stany wydały dwie rezolucye: jedną na utrzymanie, jak zwykle, dworu; drugą na danie posiłków; lecz pod warunkami, które rząd nasz wielce obraża. Gubernatorowie jeneralni, odebrali z rąk kanclerza, pierwszą z tych rezolucyi; drugą zaś, z nieukontentowaniem odesłali stanom napowrot. Między innemi warunkami uchwalenia posiłku, stany i te umieściły: iż 5. członków w radzie *Brabanckiej*, powróconemi nazad będą, i że powszechna nastąpi amnestya; gdyż inaczej zwołanie stanów za nieprawne uważać będą. We wtorek urząd fiskalny w nadzwyczajnym zgromadzeniu stanów *Brabanckich*, protestował się przeciwko rezolucyi stanów. — Rada zaś najwyższa oświadczyła: iż protestacya urzędu fiskalnego przeciwko wyrokowi stanów, jest nieprawą. — Kanclerz *Crumpipen* wysłał kuryera do cesarza. Zayście to, jeżeli stany w przeliewięciu swoim stałe trwać będą, ważne skutki pociągnąć może za sobą. Tym czasem rząd nasz w przedświadczeniu jest silnych użyć kroków, do utrzymania w kraju spokojności.

List z *Wiednia* d. 28. Września. Przybywszy tu temi dniami byłem świadkiem uczucia, które sprawiła wiadomość o przyięciu konstytucyi przez króla *francuzkiego*. Z tą wiadomością na dniu wczorajszym przybył krayer z *Paryża* do *posła francuzkiego*, który tegoż dnia miał partykularną konferencyą z *xciem Kaunitzem*. Nie był jednak na *assamblach*: i słychać, że determinowany jest nie pokazywać się publicznie przed powrotem cesarza. Głośno tu mówią, że tę wiadomość o przyięciu konstytucyi, chociaż przewidzianą, nie mile przyjął *xże Kaunitz*, równie iako i ci wszyscy, którzy tu pierwszej dystrynkcyi szlachtą nazywają. Ci wszyscy, zacięci arystokraci, utrzymują, że krok króla *francuzkiego*, nie jest krokiem zupełney wolności; a przeciwnie wychwalają list przez *xiążat Francuzkich* z *Koblentz* pisany. Powiżecniejzym jednak jest mniemaniem, że cesarz, ia-

ko przedtym mało miał chęci mieszania się szczerze do interesów *Francyi*. tak pewnie teraz mieszać się do nich wcale nie będzie. Potwierdza się to mniemanie listem królowy *francuzkiej*, który do cesarza pisała, obliwając, aby nie przedsiębrał żadnych nieprzyjacielskich kroków przeciw *Francyi*, gdyżby to sprawić mogło nieszczęście rodziny królewskiej. *Anglia*, miała już oświadczyć, iż w przypadku wojny przeciw *Francyi*, neutralność zachowywać będzie. Król *Szwedzki* i *Rossyja* mają być tylko najgorliwsi w tej okoliczności. Twierdzą nawet, iż dwór *Peterzburzki* miał uczynić rekwizycyą o pozwolenie portu *Ostendy* dla floty swojej, któraby mogła być destynowaną do tej ekspedycyi; lecz że cesarz nie był kontent z takowej propozycyi. Donoszę też i to *Wpanu*, że dnia onegdajszego *P. jenerał artyleryi* ztąd wyjechał, a wczora hetman *Rzawski* ruszył z nim w podróż; którzy, jak sami oświadcza, ma być zamiarem używanie w *Węgrzech* kuracyi, w czasie winobrania.

Z *Berlina* d. 28. Września. Temi dniami *P. Ewart* poseł *W. Brytanii*, dawał tu wielki sefryn, z okazji *maryażu* *xcia d'Torck*, który dnia jutrzejszego obchodzony będzie.

Z *Paryża* d. 23. września. Zgromadzenie *Narodowe*, czyli seym *Francuzki*.

Na sefryi d. 19. *P. André* donosi: iż już znayduie się w *Paryżu* 240. posłów do przyszłego prawodawstwa, za czym uchwalono, iż na dniu 30. września terażniejszy *Z. N.* sefrye swoje zakończy: o czym Królowi przez deputacyą, i wszystkim departamentom królestwa oznaymić kazano. — Minister skarbu oznajmuje: iż gdy nowe rozłożenie podatków przez *Z. N.* ustanowione, żadną miarą tak prędko w caley państwu przestrzeni, skuteczzone być nie może, przeto przychód w miesiącu sierpniu, tylko 13. *millionów* uczynił; ale że tenże przychód w następujących miesiącach coraz większy będzie, a na końcu grudnia za cały rok 1791. do skarbu wpłynie.

Na sefryi d. 20. ponieważ za przyięciem konstytucyi przez króla wszelkie procesa na zatrzymanych lub obwinionych o przestępstwa przeciwko narodowi uchylone zostały, zatym sąd najwyższy narodowy w *Orléans* tymczasowo ustanowiony, zniecono. — Rozkazano pożyczyć 900,000. *liwrów* miastu *Marseille*. — Dla nadgrózenia deficit miesiąca sierpnia, kasza nadzwyczajnych przychodów pożyczy *skarbowi narodowemu* 30. *millionów*; tudzież wróci mu 12. *millionów*, które za nią założył. — Uchwalono: iż posłowie *Z. N.* którzy przeciwko konstytucyi manifestowali się, złożeni będą z tych funkcyi, do których, na mocy konstytucyi, obranemi, lub wyznaczonemi zostali.

We wtorek dnia 20. król, królowa, *xiąże królewski*, corka i siostra króla, udali się na operę. Przez całą ich drogę, tak natłoczone było pospolstwo, iż karetta królewska bardzo powoli iść mogła. Okrzyki *vivat król, vivat królowa*, nieustannie powtarzane były przez ten lud, który przed trzema miesiącami obrażał się, gdy imię króla wymawiano. Z równym ogłosem radości i z równym zapalem, król i familia jego powitani zostali na operze, gdy się w łoży pokazali. I w tym okamgnieniu muzyka zagrała, *Où peut on être mieux qu'au sein de sa famille*, (gdzież można być lepiej, jak w pośród swojej familii.) Dana była opera *Castor i Pollux*. W czwartym akcie, kiedy *Pollux* mówi do brata: *idź, i panuj nad ludem szczęśliwym*, klaskano nieskończenie, i aktor powtórzyć musiał. — Król nie lubi opery, i pierwszy raz za panowania swojego na niej znaydował się. Arystokraci mówią: iż król pod czas opery czytał, a siostra jego tyłem do teatru obrocona stała.